

Vaalit Suomessa

Seuraavaksi: 15. Vaalit (s. 122-129)

- **Vaalitaulukko** (ilman kirjaa, googlea tms.)
- **Tehtävämoniste**
 - ⇒ **Laskutehtävä**

Tehtävä 1

- **Yleinen äänioikeus tarkoittaa, että kaikki yhteisön jäsenet saavat äänestää** (edellytyksenä yleensä tietty ikä, esim. Suomessa 18 v.).
- **Edellytyksenä äänioikeudelle voi olla myös kansalaisuus, kuten Suomen eduskuntavaaleissa.**
- **Jokaisella äänioikeutetulla on yhtäläinen oikeus vaikuttaa vaalien tulokseen, eli kaikilla on vain yksi ääni käytettävänä.**

Tehtävä 2.: Mistä syistä ihmiset äänestävät tai jättävät äänestämättä?

Äänestävät

- Halu vaikuttaa
- Velvollisuudentunto
- Vanha tapa
- Sosiaalisesti hyväksyttävä tapa

Jättävät äänestämättä

- **Ei riittävästi tietoa politiikasta, puolueista jne.**
- **Ajatus: "yksi ääni ei vaikuta"**
- **Politiikka ei kiinnosta**
- **Päätöksenteon jättäminen muille**
- **Politiikasta vieraantuminen**
- **Omat asiat niin hyvin tai huonosti**
- **Ei arvosta poliitikkoja**
- **Ulkoiset syyt: pitkä matka äänestyspaikalle, huono ilma jne.**
- **Ikä: nuoret äänestävät muita vähemmän**
(eivät ole vielä löytäneet omaa puoluetta tai omaa ehdokasta)

Suhteellinen vaalitapa

- **Kustakin vaalipiiristä valitaan edustajia samassa suhteessa kuin he ovat saaneet ääniä.**
1. Yleisin on **listavaali**: äänestäjät valitsevat puolueiden valmiilta listoilta ehdokkaan ja äänestävät samalla koko listaa. Listan ehdokkaiden läpimenojärjestys määräytyy kunkin saaman äänimäärän mukaan. Mitä isommat vaalipiirit, sitä paremmin suhteellisuus toteutuu.
 2. Suomessa on käytössä listavaalin muunnelma, ns. **d'Hondtin laskentamenetelmä**. Äänestäjä valitsee sekä puolueen että ehdokkaan.

Tehtävä 5. Selvitä, mitä tarkoittavat suhteellinen ja enemmistövaalitapa. Vertaile niiden etuja ja haittoja.

Etuja:

- **Tuo monipuolisesti esille kansan mielipiteet, sillä pienetkin puolueet voivat saada edustajia läpi (etenkin jos ei ole äänikynnystä).**

Tehtävä 5. Selvitä, mitä tarkoittavat suhteellinen ja enemmistövaalitapa. Vertaile niiden etuja ja haittoja.

Haittoja:

- **Voi tehdä puoluejärjestelmästä kirjavan, mikä saattaa vaikeuttaa päätöksentekoa.**
- **Piilevä äänikynnys:** pienissä vaalipiireissä vaaditaan läpimenoon suhteellisesti suurempi osuus äänistä kuin suurissa vaalipiireissä.

Enemmistövaalitapa

- **Kustakin vaalipiiristä valitaan joko eniten ääniä saanut ehdokas tai saman puolueen kaikki ehdokkaat.**
- **Muunnelmia**
 - a) yksinkertainen enemmistövaali → ehdokas tulee valituksi suurimmalla äänimäärällä
 - b) ehdoton enemmistövaali → ehdokas tulee valituksi saatuaan yli puolet äänistä

Tehtävä 5. Selvitä, mitä tarkoittavat suhteellinen ja enemmistövaalitapa. Vertaile niiden etuja ja haittoja.

Etuja:

- **Nähdään selvästi, kuka voittaa ja kuka häviää.**
- **Puoluekenttä ei pirstaloиду.**
- **Hallituksen muodostaminen on yksinkertaista.**

Tehtävä 5. Selvitä, mitä tarkoittavat suhteellinen ja enemmistövaalitapa. Vertaile niiden etuja ja haittoja.

Haittoja:

- **Ääniä "menee hukkaan", koska vain voittanut puolue tai ehdokas tulee vaalipiirissä valituksi.**
- **Joko/tai, vain voittajia ja häviäjiä...**

Vaalien suhteellisuus*

- **Väkilukuun suhteutettu osuus** (eduskuntavaalit)
 - $$\frac{\text{vaalipiirin asukasluku}}{\text{kaikkien vaalipiirien asukasluku}} \times 199 =$$
 - = kansanedustajien määrä
- Kokonaisluvut huomioidaan
- Jäännöspaikat suurimmille ”desimaaleille”
- [Kansanedustajien määrä](#)

Suhteellinen vaalitapa (d'Hondt), s. 127

1. Lasketaan henkilökohtaiset äänet (tarkistus)
2. Puolueen, vaaliliiton, valitsijayhdistyksen tai yhteislistan äännet yhteen
3. Lasketaan **vertausluku** ehdokkaille →
Eniten henkilökohtaisia ääniä saanut saa koko yhteisäänimäärän, sitten yhteisäänimäärä jaetaan 2:lla, 3:lla, 4:llä jne. (kolmen desimaalin tarkkuudella)
4. Vertailulukujen suuruus määrää järjestyksen
5. Tasatilanteessa viimeinen paikka arvotaan...

D'Hondtin kaavalla kohti valtaa

- Oheisesta kuvitteellisesta vaalipiiristä pääsee **kuusi** valtuutettua kunnanvaltuustoon. Laske, ketkä nämä onnelliset ovat.
- Miten tilanne muuttuu, jos puolueet D ja E ovatkin solmineet keskenään vaaliliiton?

Ehdokkaiden äänet

	Puolue A	Puolue B	Puolue C	Puolue D	Puolue E
Äänet	A1: 6 434	B1: 7 713	C1: 3 787	D1: 5 798	E1: 3 937
	A2: 3 425	B2: 2 222	C2: 3 643	D2: 1 341	E2: 545
	A3: 3 412	B3: 1 205	C3: 2 321	D3: 401	
	A4: 1 074	B4: 289	C4: 199		
	A5: 254	B5: 65			
Kokonais- äänimäärä	14 599	11 494	9 950	7 540	4 482

Laske vertailuvut

	Puolue A	Puolue B	Puolue C	Puolue D	Puolue E
Vertailuluvut	A1	B1	C1	D1	E1
	A2	B2	C2	D2	E2
	A3	B3	C3	D3	
	A4	B4	C4		
	A5	B5			

Ketkä **kuusi** ehdokasta pääsevät valtuustoon?

	Puolue A	Puolue B	Puolue C	Puolue D	Puolue E
Vertailuluvut	14599	11494	9950	7540	4482
	7300	5747	4975	3770	2241
	4866	3831	3317	2513	
	3650	2874	2488		
	2920	2299			

Ketkä **kuusi** ehdokasta pääsevät valtuustoon, jos puolueet D ja E ovat vaaliliitossa?

	Puolue A	Puolue B	Puolue C	Puolue D	Puolue E
Vertailuluvut	14599	11494	9950	12022	6011
	7300	5747	4975	4007	3006
	4866	3831	3317	2404	
	3650	2874	2488		
	2920	2299			

[Tulospalvelu - Kuntavaalit 2012 | yle.fi](http://yle.fi)